

Николай Даутов (Гоце Делчев, България)

ТОПОНИМИЯТА НА С. ДЕЛЧЕВО, ГОЦЕДЕЛЧЕВСКО

TOPONOMY OF THE VILLAGE OF DELCHEVO, GOTSE DELCHEV REGION

Abstract:

This article is a contribution to the study of the toponomy of the village of Delchevo, located in the Gotse Delchev region. It complements the book "Local names in the Gotse Delchev region (Nevrokop region)" by Yordan Ivanov. One hundred and sixty local names from the area of the village, which are missing in the study done by Ivanov (not registered), are represented here. The article also contains 28 new street names of the village of Popovi livadi, which was established in 2015.

Key words: toponyms, local names, street names, village of Delchevo

Село Делчево отстои на около 2,5 km на югозапад от гр. Гоце Делчев (Неврокоп). По асфалтираното шосе това разстояние е 9 km. Разположено е по източните склонове на Пирин, на надморска височина 1025 m.

Относно възникването му има най-различни предположения. Според едно от тях то е основано край османски чифлик през XVII век (ЕПК 1995: 261). Известни са разкази, според които това става далеч по-рано. В досега известните на науката османски данъчни регистри, от средата на XV до 20-те години на XVIII век, Делчево не фигурира. Това предполага неговото възникване да се отнесе към един доста по-късен период – втората половина на XVIII или началото на XIX век.

Под името *Юч Дорук*, чифлик на един от бейовете в гр. Неврокоп, Делчево фигурира в описания от XIX век. Жителите му, работници в стопанството, са заселници от селата Ляски, Голешово, Пирин,

Цапарево, Лялево и др. Началото полагат трима от пастирите на бея, на които последният предлага да се заселят на мястото на днешното село. Постепенно новото поселище се разраства. Още в 1835 г. то се сдобива с молитвен дом – черква, макар и с малко на брой жители. Според разказ, около 1840 г. брой 20 къщи (СДБОЕФМ 1972: 1).

Тъй като се намира в планината, собственикът на чифлика отделя големи грижи и за неговото опазване от разбойници. В долния му край, където днес шосето напуска града в посока Делчево, се разполага т.нар. *портиник* – врата с караулка и военен пост, който осъществява пропускателния режим. С настъпването на вечерта движението от и към Юч Дорук се преустановява, а на зазоряване отново се възобновява. В западния край на селото, където започва пътеката към местността Попови ливади, при нужда също е поставяна стража.

Юч Дорук е чифлик до 1889 г. (Стрезов 1891, XXXVIII: 5). По-голямата част от жителите му се занимават със земеделие. За да осигурят препитанието си вземат под наем земя от богати османци в полето. Някои от бившите чифлигари се захващат със строителство, кираджийство, златарство и дърводобив. По-късно част от селяните изкупуват бейските и други имоти. По тази причина землището на Делчево и днес опира до последните градски къщи, при някогашния портиник.

Според статистиката на Васил Кънчов, към края на XIX век в Юч Дорук живеят 560 души, християни (Кънчов 1900: 193). По данни на Неврокопската света митрополия през 1907 г. те са 241 (ЕПК 1995: 261). През 1934 г. името на селището е сменено с държавен указ и наречено Делчево, по това на революционера Гоце Делчев. До средата на XX век броят на населението му непрекъснато нараства. След това започва обратния процес, който продължава и днес.

В досегашната литература топонимията на Делчево е застъпена единствено в изследването „Местните имена в Гопецелчевско (Неврокопско)“ на Йордан Иванов. В него намират място почти 50 местни имена от землището на селото, описани от автора по следния начин:

-имена, регистрирани като такива в землището на самото Делчево: *Батърската ливада, Батачката ливада, Благите ябълки, Бялите камени, Гърна Шапковица, Гръбето, Долна Шапковица, Делчево, Делчово, Друма, Дудуля, Изура, Кадънката, Какачката,*

Катър мандра, Кучешка скала, Малините, Мечкино дере, Муторок, Парталовото, Плевните, Пресойките, Сирак скала, Скалта, Скѝка, Студения чучур, Трудовашката чешма, Удїците, Узуновото, Хойните, Шанкова плевня, Ючдурѝк (общо 33);

- имена в землището на Делчево, но регистрирани като такива в землището на гр. Гоце Делчев: *Бялия път, Дългия чучур, Испрѝтьѝф, Кулата (Мѝмина кула), Лѝгера, Манастѝрчето, Света Богородица, Свѝщник, Шейтан чайр* (общо 11);

- имена в землището на с. Делчево, но регистрирани като такива в землището на с. Добротино: *Влашката црква, Крива рѝка, Папѝзчайр, Свети Костадин, Пункта* (общо 5);

- имена в землището на Делчево, но регистрирани като такива в землището на с. Тешово: *Млѝки, Юрѝците* (общо 2);

Има и едно име в землището на с. Мосомище, регистрирано като такова в землището на с. Делчево – *Пиростията*.

Позволявам си, за някои от гореизброените имена, да направят следните дребни уточнения и допълнения:

Испрѝтьѝф – топоним, за Й. Иванов с неясно значение. На това място, при казана на селото, са изпращали добитѝка на свободна паша. В говора *изпратѝф* : *изпрѝтиф* (ги) ще рече *изпратих* (ги);

Млѝки – местност на границата с Тешовското землище, но почти изцяло в това на Делчево;

Папѝзчайр – местност, на границата на Делчевското и Добротинското землища, отбелязана от Й. Иванов към това на с. Добротино. В действителност по-голяма част от нея е в землището на Делчево.

Свети Костадин – връх, който Й. Иванов посочва един път в землището на Добротино и втори път към землището на Делчево (виж стр. 165). В действителност той е на границата на землищата на с. Делчево и гр. Гоце Делчев.

Шейтан чайр – в тази местност се събират границите на три землища – на с. Делчево, гр. Гоце Делчев и с. Мосомище. Й. Иванов я посочва в това на гр. Гоце Делчев, и че е над с. Мосомище. Частните имоти там обаче, някогашни ниви, са притежание на жители на с. Делчево. По тази причина местността се приема за Делчевска.

Обнародваните тук местни имена се явяват допълнение към изследването на Й. Иванов. Повечето от тях са записани от автора на настоящата статия през лятото на 2010 г. За тях получих информация и уточнения основно от родения в Делчево Иван Витанов Витанов, жител на гр. Гоце Делчев, днес покойник. Тогава той бе на около 80-годишна възраст, здрав и с напълно бистра памет.

Голяма част от местностите са посетени от мен лично, по време на излетите ми в планината и при отивания в самото село. В резултат набрах допълнителна информация за тях, на терен. Получих и сведения от други информатори, жители на Делчево. Имената им обаче тогава не записвах, пропуск, което днес оценявам като основателен.

По време подготовката на статията уточнения и допълнителни данни за някои имена взех от 75-годишната Мария Христова Хвалева, родена в Делчево, жител на гр. Гоце Делчев.

Една малка част от топонимите са извлечени от стари карти. Други са регистрирани на място, в разговорите с други информатори.

Резултат от всичко е списък на около 170 местни имена и техни варианти в землището на селото, представен по-долу, които липсват в изследването на Иванов. А също и 28 имена на улици, в създаденото през 2015 г. с. Попови ливади.

ТОПОНИМИКОН

Актопрак = **Бялия път** – 0.75 km И, пътеката, която минава под крепостта Кулата. От *ак* (тур. *ak*) – бял, и *топрак* (тур. *toprak*) – земя. По цвета на скалите.

Алйимамови чукари – виж **Юч дорук**¹.

Бабеняни орехи – орехови дървета на И, в ниското, под селото.

Байра – 2 km СИ, стръмен склон (ниви, лозя, оголени от порои терени, единични дървета и храсталаци) в съседство и на границата със землището на гр. Гоце Делчев.

Байрям баша – 1.3 km ЮЮЗ, преди м. Гюровица. Името е неясно. Може би по ЛИ *Байрам*, и *баш* (тур. *baş*) – главен, глава.

Баранките – 3 km ЗЮЗ, между Лагера и Колонията. Имало бараки – *баранки* в говора.

Баржòзкия завòй – 1.9 km ССИ, завой на шосето за селото, от който се потделя черен път за заличеното с. Драгостин (до 1934 г. Боржоза), наричано още *Баржоза*.

Батàчкото – 2.1 km ЗЮЗ, гора и ливади, на И от Расипаните ливади, една от които наричана *Батàчката ливада* – топоним, регистриран от Й. Иванов. Последният го свързва с прякор. Всьщност от *батак* (тур. и юр. *batak*) – мочурище, блато. Според народната етимология мястото е *забатачено* – *забутано*.

Бèй dàх – 5.9 km ЗЮЗ, гора, на С по склона на връх Свещник, в миналото притежание на бея, собственик на чифлика Юч дорук. От тур. *bey* – бей, и диал. *дах* < *даà* (тур. *dağ*) – планина.

Бèй чешмà – 1.6 km ССИ, до днешното шосето за селото. От тур. *bey* – бей, и *чешма* (тур. *çeşme* < перс. *чешме*) – чешма, извор < перс. *чешм* – око, т.е. око, от което излизат сълзи – 1. край или разклонение на водопровод, където водата тече от канела или чучур; 2. иззидан извор с чучури.

Близнàците – 1.8 km СИ, вековно, над 400-годишно, кестеново дърво в м. Кестенето. На около метър над земята стволът му се разделя на два клона, с почти еднаква дебелина и височина, все едно са братя *близнаци*. Името е дадено от туристи и е непознато на жителите на селото.

Бòзовото – 2.6 km ЗЮЗ, на границата със землището на гр. Гоце Делчев. По РИ в съседното на Делчево с. Драгостин.

Бялчевите блатà – 1.6 km СЗЗ, на СЗ от Даскаловия бук.

Валòга – 1.9 km ЮЮИ, поляни и някогашни ниви сред гората, между Узуновото и Шейтан чаир. От арум. *vàle* – долина < лат. *valles*, *vallis*, и бълг. *лог* < стб. *ложити*.

Вàлтите – 1.6 km СИ, под манастирчето, в реката. От *vàlta* – 1. влажна ливада; 2. мочурливо, блатисто място; 3. разлив край река или заблатено след дъждове място < обратна заемка от арум. *valta* и гръц. *βάλτος*, в които е от стб. *валтo* > блато.

Валя̀вицата – 0.9 km ИСИ, изоставена валявица на Делчовската ряка.

Варнй̀цата – 1.3 km СИ, до шосето, над манастира „Св. Богородица – Живоприемни източник“, някогашна варница.

Васильова мандра – 4.2 km ЗЮЗ, по ЛИ на влах от някогашното с. Папаз чаир.

Вйровете (Горен, Среден, Долен) – 4.8 km ЮЗ, на Туповишка река.

Висткия чукар – 3,7 km ЮЗ, връх (1700 m).

Влѝшката чѝрква = **Влѝшката цѝрква**, още **Влашка черква** (БлаО), **Влѝшката црѝква** (Иванов 1996: 85) – 0.9 km З, православен храм, в североизточния край на с. Попови ливади, посветен на светите апостоли Петър и Павел. Местността е на границата със землищата на с. Добротино и гр. Гоце Делчев. Самата сградата, и прилежащия парцел, според кадастралната карта на България, е в землището на Делчево. Построена е от власите, жители на някогашното с. Папаз чаир.

Влѝшкото село – виж **Папѝз чаир**².

Воденйците – виж **Удинйците**.

Водопа̀да – 0.85 km ИСИ, водопад при валявицата на Делчовската ряка.

Вѝлчева тѝмба – 0.6 km ЮИИ, над Ляльовица, срещу Кучешката скала. По РИ в селото.

Вѝргелѝжката – 1.7 km ЮЗ, под Сливата, в района на Гюровица. Името е неясно. Коментарът на информатора – И. Витанов, също така неясен: „*маймуни*“!?

Габерѝ – 1.2 km СИ, обрасъл с габър склон, над манастира „Св. Богородица – Живоприемни източик“.

Голямата скала̀ – 2 km ЮЗ, под м. Сливата.

Голямата х(в)ѝйна – 0.9 km СИ, под м. Бялите камене, където расте *хойна* – хвойна.

Гѝрна Васильова мандра – 4 km ЗЮЗ (виж Васильова мандра).

Гѝрна Млѝшка ливѝда – 5.2 km ЮЗ, оградена от гора поляна в м. *Млаки*.

Грохѝча – 2 km ЮЗ, над Гюровица, каменисто място, грохот.

Гѝльбите – 5 km ЗЮЗ, гора и малки поляни. Имало диви гълъби.

Гѝльбова поляна – една от поляните в м. Гълъбите (виж).

Гѝровица – 1,5 km ЮЮЗ, малинажът след м. Байрям баща.

Гюль-тепе (Георгиев 1938: 276), още **Gültepe** (GkMEu) – връх с неуточнено положение, отбелязан в района между връх Муторок и м. Махалата. От *гюл* (тур. *gül*) – роза, и *тене* (тур. *tepe* < перс. *mānne*, *mānnä*) – отделно стърчащ връх, могила или хълм, сравнително отдалечен от околните си събрата.

Даскаловия бък – 1.3 km З, вековно буково дърво, при което често ходел селският *даскал* (учител).

Декли мегдан – някогашно място за веене на жито. От тур. *dikili* – побит, изправен, и *мегдан* (тур. *meydan*) – площад.

Делчовската рѝка = Ючдорѝшката рѝка, още Ючѝ-Доружка рѝка (Б25), **Ючдоружка река** (БлаО) – извира от Високия чукар и Кел тепе. Минава на ЮИ от селото.

Дѝвечова нѝва – виж Мѝрата.

Дойчин анѝк – 0.5 km ЮИ, над Куршумовата воденица. По името на човек *Дойчин*, убит от турците и хвърлен в дерето, и *анѝк* (тур. *hendek* < ар.) – ров, трап; прес. *кѝндѝк* : *хѝндѝг* – дълг изкоп покрай път, окоп, канавка.

Дойчиновото – на ЮИ от селото (виж горното).

Дѝлна Васѝльова мѝндра – 4.2 km ЗЮЗ, по пътя между местностите Пункта и Гѝльбите (виж Васѝльова мѝндра).

Дѝлна Гѝровица – виж Гѝровица.

Дѝлна Млѝшка ливѝда – 4.8 km ЮЗ, оградена от гора поляна в м. *Млаки*.

Дряна – 1.9 km СИ, близо до Калдѝръма, при днешното шосе. Имало *дрян*.

Дѝпката – 1.5 km СИ, снижено място, като *дѝпка*, на СЗ над манастира „Св. Богородица – Живоприемни източник“.

Дѝбовата корѝя – 0,4 km ССЗ, дѝбова гора под в. Сирнишка скала.

Дѝлбѝкото дерѝ = Длибѝкото дерѝ – 0.9 km ССЗ, дѝлбок дол между върховете Св. Костадин и Сирнишка скала.

Дя̀до Атанѝсов чѝчур – извор под в. Високия чукар.

Дя̀дова Крѝстьова гѝра – 1.1 km ЗЮЗ, гора на ЮИ от м. Катѝр мандра.

Дя̀дови Крѝстьови скѝли – 1.1 km ЗЮЗ, виж горното.

Зиялово блàто = **Зиялови блатà** – 4.4 km ЮЗ, поляна край Туповишка ряка, на СЗ под в. Високия чукар. Заради шума от водата на реката, за да могат се чуват, хората викали – *зеели*, един на друг.

Зографовия чүчур – гора и чучур, при който зографа на черквата в селото ходил да рисува на спокойствие.

Йзура – 0.5 km З, под Куницата, *извор*.

Йзурите = **Йзворите** – 2 km ЗЮЗ, извори на С от м. Шапковото.

Ил чешмй – 1.3 km З, извор с дървен чучур между Хрида и Катър мандра. Народната етимология извежда името *ил* – глинеста земя. По-скоро от *йол* (тур. *yol*) – път, чешма край пътеката (пътя) за м. Попови ливади.

Имйшевото – над м. Пресечената скала, където е имало овошки. Диал. от *йемиш* (тур. *yemiş*) – плодове, овощия.

Йдџовото – 1.6 km СИ, по ЛИ на човек, убит от войводата Атанас Тешовски.

Калдърџма – 2 km СИ, застлана с калдърџм пътека над м. Портиника. Камъните са карани с волове.

Катурови нйви 0.7 km СЗ, под в. Сирнишка скала. По РИ в селото.

Кџстенето = **Кџстените** – 1.8 km СИ, край днешното шосе за селото, където растат няколко дървета от вида Сладък (Обикновен) кџстен (лат. *Castanea sativa*).

Куингелй = **Койнгелй** – 2.1 km ЗСЗ, вир на Туповишка река, в който къпали овцете. Диал. *куин* < *коюн* (тур. *koşun*) – овца, и *гьол* (тур. *göl*) – езеро.

Колџнията – 3.2 km ЗЮЗ, зад Лагера, някогашна лятна ученическа колония.

Комàрица – 0.9 km Ю, над водохващането, южно от Друма.

Корйята – 0.4 km С, гора срещу селото. Диал. *кория* < *кору* (тур. *koru*) – горичка.

Крйвия чүчур – 0.8 km СЗ, извор в дерето под в. Св. Костадин.

Крүшковия чукàр – близо до Сирнишка скала (виж). По РИ в селото.

Күндьов чүчур – 2.2 km З, чешмичка на левия бряг на Туповишка ряка, близо до моста, на Ю от м. Чарговете. По РИ в селото.

Купицата – 0.6 km СЗ, някога ниви, сега храсталак и дървета.

Кършумовата воденица – 0.7 km ЮИ, някогашна воденица на Делчовската ряка, над каменното мостче под крепостта Кулата, построено от Илия (Личо) Тешовски. По РИ.

Кьопек бунар – извор при м. Парталовото. От *кьопек* (тур. *köpek*) – куче, и *бунар* < *пунар* < *пнар* (тур. *pinar*) – 1. място, откъдето извира вода – извор; 2. чешма.

Кьòшка – 1 km СИ, по пътеката за селото, където хората сядали да почиват. От тур. *köşk* – беседка.

Лазарица – 1.3 km СИ, където от шосето се отделя пряката пътека за селото. На Лазаров ден тук, млади момичета са танцували на богати хора, които отиват на или идват от пазара в Неврокоп.

Лескàта, още **Лѣската** (Б25) – 0,6 km Ю, над Комарица

Ливàдите – 0.9 km ЮЮИ, ливади край Делчовската ряка.

Лѣската – виж **Лескàта**.

Лялвовица – 0.6 km ЮИ, след Дойчин андък, посока ливадите. По СелИ *Лялево*. По предание от него има заселници в Делчево.

Малинàжа – 1.4 km ЮЗ, книжовен вариант на името на м. *Малините*. Малинаж в м. Катър мандра. Ново име.

Ман. Св. Богородица – виж „Света Богордица – Живоприёмни изтòчник“.

Мандрище (Душков, Петрушев, Ковачки 1988: 123) – име на м. Катър мандра непознато за местните хора. Предложено е през 80-те години на ХХ век с цел замяна на последното уж чуждото название с българско. Документ за това (заповед и др.), обнародвана в Държавен вестник, няма.

Махалàта = **Юрùците**, още **Юруцитѣ** (Б25), **Aktoprak-Jürükleri** (GkMEU) – 3.7 km ЮЮЗ, на СЗ от Тешовския пункт (Горски пункт „Млаки“), поляни и гора. До Балканските войни тук е имало юрушка *махала* – колибак.

Мàчковия чùчур – 1.0 km ЮЗ, край пътеката между местностите Чавдърлъка и Гюровица. По РИ в селото.

Мèчкина дùпка – 3.9 km ЮЗ, близо до Туповишка ряка, където живяла мечка.

Мурата – 6.1 km ЮЗ, на И от връх Свещник, оградена от гора поляна, край която растат няколко дървета от вида *бяла мура* (лат.

Pinus peuce). В нейния западен край ловците поддържат малък изкуствен водоем и хранилка за диви животни, поради което мястото е известно и с името **Дивечова нива**.

Мусомишки ниви – 2 km ЮЮИ, над Валога. по Сели *Мусомища*, близо до землището на което се намира.

Мушови ниви – 0.8 km СЗ, седловината между върховете Св. Костадин и Сирнишка скала. По РИ в селото.

Новия чарк – 2.1 km З, между местностите Куингели и Чобаниката, някогашна дъскорезница. От тур. *çark* – колело < перс. *çārx* – 1. зъбчато колело на механизъм; 2. дъскорезница и др., движени с водна сила; 3. част от някакъв механизъм.

Новото корито – 2.3 km ЮЮИ, под м. Шейтан чаир, където поставили ново дървено корито за събиране на вода.

Орехите – орехови дървета при манастира „Св. Богородица – Живоприемни източник“.

Папаз чайр¹ – виж **Попови ливади**¹.

Папаз чайр², още **Olah-Kulbeleri** (GkMEy), **Влашкото село** (Георгиев 1938: 277) – 3.9 km З, някогашно влашко село в североизточната част на м. Попови ливади, заличено след 1913 г.

Папалукà – виж **Пополука**.

Перелàта – на 300 m под Влашката черква, на границата със землището на с. Добротино. Място, където жените на власите са прали дрехите.

Пирамидата – 2.5 km ЮИ, триангулачен знак, във формата на пирамида, близо до м. Шейтан чаир.

Пожàра – 2.8 km ЗЮЗ, срещу Лагера. Някога имало пожар.

Полянката – 0.55 km ССИ, *малка поляна*, близо до м. Кадънката. Място, където изкарвали воловете на припек.

Попови ливади¹, = **Папаз чайр**, още **Rapas Çajir** (GkMEy), **Rapas Çair** (KPGV), **Пресланъ** (ДВ 1942а: 4), **Преслапъ** (ДВ 1942б: 13), **Папазчайр** (Иванов 1996: 149) – 4.2 km З, поляни и гора, някогашни имоти – *ливади*, на църквата. Името Папаз чаир е със същото значение, от *papaz* (тур. *rapaz* < гръц. *παπάς*) – свещеник, и *чаир* (тур. *çayır* < перс. *çāra*, *çāragah*) – ливада, пасбище. Местността е преименувана на Преслан със Заповед № 2186 на Министерството

на народното просвещение от 15.06.1942 г. Актът е отменен със Заповед № 2588 на същото министерство, от 15.07.1942 г., където е направена поправка на името – от Преслан на Преслап. И двете заповеди за обнародвани в Държавен вестник. Названието остава само на хартия. То не се използва. За местните хора то е неизвестно. През 1988 г. с писмо на Държавния съвет е утвърдено името Попови ливади. Това „утвърждаване“ е практически излишно, по-скоро от престараване. И двете имена, Попови ливади и Папаз чаир, винаги са използвани успоредно преди това от населението, като второто постепенно отпада по естествен път.

Попови ливади² – 4.2 km З, село, създадено след предложение и решение на Министерски съвет № 377 от 29 май 2015 г. за извършване на административно-териториална промяна в община Гоце Делчев, област Благоевград. Въз основа на тях (предложението и решението) то е именувано Попови ливади от президента Росен Плевнелиев, с Указ № 104 от 4 юни 2015 г. Последният е обнародван в „Държавен вестник“, брой 43 от 12 юни 2015 г. По-голяма част от територията на населеното място попада в землището на с. Делчево, а по-малка в това на с. Добротино.

Поповите ливади – 1.5 km ЗЮЗ, до Катър мандра. Имот – *ливади*, на свещеник.

Пополука = **Папалукà** – 1.2 km ЮЗ, между Гюровица и Чавдарлъка, по името на някой свещеник Лука.

Портиника – 2.1 km СИ, мостчето на изхода на гр. Гоце Делчев, където започва шосето за Делчево.

Пресечената скала – виж **Пърчината скала**.

Пресланъ – виж **Попови ливади**¹.

Преслапъ – виж **Попови ливади**¹.

Пърчината скала = **Пресечената скала** – 0.9 km ИСИ, голяма скала по стария път (пътека) за селото, който я *пресича* (прорязва). На мястото личат и следи от зидове.

Равните ниви – 1.4 km СИ, овощна градина (сливови дървета) до манастира „Св. Богородица-Живоприемни източник“.

Ракийчката – 0.7 km СЗЗ, поточе, което идва откъм Даскаловия бук. Водата му е толкова малко, че тече като *ракия*.

Расіпаните ливади, още **Расіпанитѣ ливади** (Б25) – 2.8 km ЗЮЗ, до Лагера и Колонията. Някога юруците вкарали добитѣк в тях, след което тревата се *расипала* (развалила се), не ставала за косене.

Расіпанитѣ ливади – виж **Расіпаните ливади**.

Самарето – 4.2 km ЮЗ, между Дългия чучур и Мечкина дупка. По прилика със самар.

Сарафовото – 1.5 km Ю. Вероятно името е свързано с прякор. В селото няма такова родово име.

Саук чешма – чешма (чучур), с хубава студена вода, под м. Супренгалѣк. От *соук* (тур. *soğuk*) – студен.

„Света Богородица – Живоприемни източник“ = **Манастирчето**, още **Ман. Св. Богородица** (Б25), **Света Богородица** (Иванов 1996: 164) – 1.45 km СИ, манастир – понастоящем девически, създаден в периода 1888 – 1901 г. върху останките на антична базилика.

„Свети свети Константин и Елена“ – параклис на връх Свети Костадин.

Сейрянлѣка = **Сиренлѣка** – 4.3 km З, в м. Попови ливади. През лятото тук идвал бея с жените си да почиват на хладно. От тур. *seyranlık* – място за разходка.

Сираковия завой – 1.3 km СИ, завой на шосето за селото, южно над манастира „Св. Богородица – Живоприемни източник“. По РИ в селото.

Сиренлѣка – виж **Сейрянлѣка**.

Сирнишка скала¹ – 0.4 km ССЗ, скална площадка по югоизточния склон на едноименния връх. В миналото, на празника Сирни заговезни, тук е правена т.нар. *Сирница* – голяма купчина от хвойни, която, след като се стъмни, се запалва.

Сирнишка скала² = **Чукаря** – 0.6 km СЗ, връх (1301 m).

Сливата – 2.1 km ЮЗ, над Байрям баша. Имало голямо дърво, слива.

Солището – 0.9 km ЮЮИ, под Гюровица. Имало кърмиле.

Средна Млашка ливада – 4.9 km ЮЗ, оградена от гора поляна в м. *Млаки*.

Стамàтевото дерè – 3.2 km ЮЮЗ, близо до Махалата. По ЛИ.
Стамèнова ливàда – 3.2 km ЮЗЗ, над Лагера, по Туповишка
ряка. По РИ в селото.

Стàра Катър мàндра – 2.4 km ЮЗ, на З от Сливата.

Стàрия чàрк – 2.3 km З, над Чобаниката.

Супрèнгалък – поляна обрасла със зановец, наричан тук зайча
метла, която се използва за направа на метли, буквално *метленьок*.
Диал. от *сюпюргелик* (тур. *süpürgelik*) – *прил.* за метли < *süpürge* –
метла.

Сурканицата – 0.95 km СИ, по пътеката за селото, между Голя-
мата хойна и Кьошка. Стърмно място, където скалата се рони и децата
се *суркали* – пързалияли.

Сухото èзеро – 6.7 km ЮЗ, на метри на СИ от седловината, която
разделя върховете Свещник и Ушите. Представлява карстово
понижение – понор, с диаметър няколко метра, дъното на което е
покрито с трева. В него, заради карбонатните скали – мрамори, вода
не се задържа, *сухо* е.

Тавлèевото – 0.8 km ЮЗЗ, някогашни ниви. По ЛИ *Тавлè*.

Таш кюпрè 0.6 km ЮИ, каменен мост при водоема на бившия
завод за радиостанции в гр. Гоце Делчев. От *таш* (тур. *taş*) – камък,
каменен, и диал. *кюпрè* < *кьопрю* (тур. *köprü*) – мост.

Точилàта – 3 km ЮЮЗ, на СИ от Махалата. Има камъни, използ-
вани за заточване.

Тузлътà – 2.1 km ЗСЗ, някогашно солище (кърмилò) под Новия
чарк. От *тузлук* (тур. *tuzluk*) – солник.

Туповишка рÿка – тече през землището на селото. На нея е има-
ло *тупавица*.

Турището – 1.5 km Ю, под Гюровица. Място, където са лежали
овце – *турище*.

Турска нивà – 1.2 km Ю, по посока за Долна Гюровица.

Уденйците = Воденйците – 0.9 km ЮИ, някогашни воденици (2
на брой) под селото, на Делчовската ряка.

Уровище – 1.8 km ССИ, ниви при Баржозкия завой. От *урвище* –
голяма стръмнина.

Усіките – 0.9 km СЗЗ, срещу Хрида и Даскаловия бук, където растат *осіки* – трепетлики.

Ушіте¹ – 6 km ЮЗ, местност до връх Свещник.

Ушіте² – 6.8 km ЮЗ, връх (1977 m) на билото на Пирин, между до Свещник и Муторок.

Фаллови ливади = **Хвалев ливади** – 1.5 km ЮЗ, между Катър мандра и Чавдарлъка. По РИ в селото.

Хаджилиева чешма – 3.5 km Ю, под в. Кел тепе.

Харамитска вода – 1.5 km З, между Юсиновото и Бялчевите блага.

Хвалев ливади – виж **Фаллови ливади**.

Хрида – 1.3 km СЗ, част от гърбището на рида, на който се издига връх Св. Костадин, между него и Даскаловия бук. От стб. *хрид* – рид.

Циганския път – пътеката за Мусомишките ливади, по която *циганите* са минавали и са ходили да горят дърва в планината.

Църнака – 0.9 km С, борова гора на И под в. Св. Костадин.

Чавдарлъка, още **Чадърлъка** (БлаО) – 1.1 km ЮЗ, на ЮИ от Катър мандра, където в миналото са засаждали ръж. От *чавдар* (тур. *çavdar*) – ръж. Вариантът Чадърлъка също се използва.

Чадърлъка – виж **Чавдарлъка**.

Чали Осман, още **Челиосман** (БлаО) – според И. Витанов турското име на връх Свещник, което сведение не се потвърди от други информатори. Възможно е названието да се отнася за района на кота 1685 m, която се издига на 1.45 km на С от най-високата точка на връх Свещник, по северния му склон – на билото на планината, на границата между землищата на селата Делчево и Пирин. Там е отбелязана, като име на местност, и в БлаО (виж). Названието е юрушко. В миналото, през лятото, тези номади пасат стадата си в района. Една близка местност, по западния склон на Свещник, в землището на с. Пирин, се нарича Юручкото. Името Чали Осман е от същия тип като това на някогашния близък (на 2.5 km ЮЮИ) юрушки колибак *Чалибаши Юруклери* = *Çalibaşı Jürükleri* (GkMEu) под връх Муторок.

Чарговете – 2.3 km З. Имало дъркорезници, чаркове (виж Новия чарк).

Челиосман – виж **Чалї Осман**.

Четал чешма – 4.1 km ЗЮЗ, в м. Попови ливади. Водата някога изтичала от четаливо дърво. От тур. *çatal* – раздвоена пръчка.

Чечеви ливади – виж Чдчовите ливади.

Чешмичките – 0.3 km СИ, под кметството на селото.

Чобаниката – 2.3 km З, между стария и новия чарк, овчарско място. От тур. *çoban* – овчар.

Чдчовите ливади, още **Чечеви ливади** (БлаО) – 2.5 km ЗЮЗ, на СИ от Расипаните ливади. По РИ. Вариантът от Чечеви е грешен.

Чукàря – виж **Сїрнишка скала**².

Шайковица – 0.24 km ЮЗ, гора и поляни над селото. По РИ в селото. Според обяснението на информатора И. Витанов от думата *шайка* – пирон.

Шапковото – 2 km ЮЗЗ, между Катър мандра и Стара Катър мандра. По РИ в селото.

Юрүк дерè – под Махалата.

Юрүците – виж **Махалата**.

Юруцитк – виж **Махалата**.

Юсиновото – 1.6 km ССЗ, ниви между Коингели и Ил чешми. По ЛИ.

Юч дорүк¹ = **Алиимамови чукари** – общо име на върховете Галагунката, Св. Костадин и Сирнишка скала. От *юч* (тур. *üç*) – три, и *дорук* (тур. *doruk*) – връх, планински гребен, било. Второто название (Алиимамови чукари) понастоящем е непознато, дадено и използвано в миналото от преселници от Косово в гр. Неврокоп (дн. Гоце Делчев).

Юч дорук², още **Üçdökük Çiflik** (КРГВ), **Ючъ-Дурукъ** (Б25) – стари имена (до 1934 г.) на с. Делчево (виж Юч дорук¹).

Ючдорүшка река – виж **Делчовската ряка**.

Ючдорашката ряка – виж **Делчовската ряка**.

Ючдурүк – виж **Юч дорүк**².

Ючъ-Дорүшка Ркка – виж **Делчовската ряка**.

Ючъ-Дурукъ – виж **Юч дорүк**².

Aktoprak-Jürükleri – виж **Махалата**.

Olah-Kulbeleri – виж **Папаз чайр**².

Svešnik – вариант на изписване на името на връх Свещник в картата на Х. Луис (виж КРГВ).

Paras Čair – виж **Попови ливади**¹.

Paras Čajir – виж **Попови ливади**¹.

Üčdokuk Čiflik – виж **Юч дорук**².

След като курортната местност Попови ливади бе обявена за село, Общински съвет – гр. Гоце Делчев гласува предложените и обсъдени преди това на ниво комисии имена на улици – 28 на брой. Почти всички попадат в землището на с. Делчево. Тук се дава пълният списък.

„**Бор**“ – по това на дървото *бор* (лат. Pinus), наоколо има борова гора.

„**Връх Баба**“ – направлението на улицата е по посока на близкия връх *Баба*, на границата на землищата на селата Добротино и Пирин.

„**Гоце Делчев**“ – участъкът от Републикански път III-198, който минава през селото, и в един участък се явява граница между землищата на селата Делчево и Добротино. По името на революционера *Георги (Гоце) Делчев*.

„**Добро поле**“ – направлението] е в посока едноименната местност под връх Ореляк, в землището на с. Добротино.

„**Еделвайс**“ – произволно дадено име, по това на цветето *еделвайс* (лат. Leontopodium), което не расте в района.

„**Ела**“ – наоколо, измежду боровете, има и елхови дървета.

„**Иглика**“ – по това на растението *иглика* (лат. Primula), което се среща по околните поляни.

„**Крива река**“ – води към м. *Крива река*.

„**Лагера**“ – основната улица в селото, която начева от Републикански път III-198 и завършва в м. *Лагера*, чието име носи.

„**Македония**“ – по името на географската област *Македония*.

„**Малина**“ – в околността се срещат малинови храсти.

„**Млаки**“ – явява се началото на горския път за м. *Млаки*.

„**Момини буки**“ – произволно избрано име на растящи там букови дървета.

„**Мурата**“ – улицата е начало на горския път за м. *Мурата*.

„**Мутòрок**“ – направлението ѝ е по посока връх *Муторок*.

„**Неврокòп**“ – по старото име на гр. Гоце Делчев.

„**Омайниче**“ – по името на растението *омайниче* (лат. *Geum*), което расте по тамошните поляни.

„**Òрбел**“ – побългарен вариант на името *Орбелус*, предполагаемо такова от античната епоха на планината Пирин.

„**Орèляк**“ – явява се началото на черния път за връх *Ореляк*, който се издига на границата на землищата на селата Пирин и Добро-тино.

„**Перу̀н**“ – по това на божеството *Перун*.

„**Пирин**“ – по името на планината *Пирин*.

„**Самодивска поля̀на**“ – произволно избрано име, уж във връзка с красивите женски горски духове – самодиви, самовили. Няма легенди, които да свързват района с появата на такива.

„**Свещ̀ник**“ – направлението ѝ е в посока връх *Свещник*, който се издига на границата на землищата на селата Делчево и Пирин.

„**Хайд̀ушка вода**“ – вероятно произволно избрано име, тъй като липсват исторически данни мястото да е свърталище хайдути. Извор обаче има.

„**Хижата**“ – води до хижа „*Попови ливади*“, в землището на с. Добротино.

„**Църквата**“ – минава край черквата „Св. св. Петър и Павел“.

„**Чет̀ал чешма**“ – отклонява се от ул. „Лагера“ при едноименната чешма.

ЛИТЕРАТУРА

АТБР 2009: *Академичен турско-български речник*. София: Рива, 2009.

[АТБР 2009: Akademichen tursko-balgarski rechnik. Sofia: Riva, 2009.]

Георгиев 1938: Георги Георгиев, *Пътеводител за Южен Пирин*. // – В: Български турист, 1938, кн. 7–8, стр. 273–280.

[Georgiev 1938: Georgi Georgiev, Patevoditel za Yuzhen Pirin. // – V: Balgarski turist, 1938, kn. 7–8, str. 273–280.]

Душков, Петрушев, Ковачки 1988: Д. Душков, Г. Петрушев, Т. Ковачки, *Пирин – пътеводител*, София: Медицина и физкултура, 1988.

[Dushkov, Petrushev, Kovachki 1988: D. Dushkov, G. Petrushev, T. Kovachki, Pirin – patevoditel, Sofia: Meditsina i fizkultura, 1988.]

Иванов 1996: Йордан Иванов, *Местните имена в Гоцделчевско (Неврокопско)*. София: 1996.

[Ivanov 1996: Yordan Ivanov, *Mestnite imena v Gotsedelchevsko (Nevrokopsko)*. Sofia: 1996.]

Кънчов 1900: Васил Кънчов, *Македония. Етнография и статистика*. София: Изд. Българско книжовно дружество, 1900.

[Kanchov 1900: Vasil Kanchov, *Makedonia. Etnografia i statistika*. Sofia: Izd. Balgarsko knizhovno druzhestvo, 1900.]

Стрезов 1891: Георги Стрезов (Z), *Два санджака от Източна Македония*. // – В: Периодично списание на Българското книжовно дружество в Средец, 1891, кн. XXXVII, стр. 809-860; кн. XXXVIII, стр. 1–91 и 294–343.

[Streзов 1891: Georgi Strezov (Z), *Dva sandzhaka ot Iztochna Makedonia*. / / – V: *Periodichno spisanie na Balgarskoto knizhovno druzhestvo v Sredets*, 1891, kn. XXXVII, str. 809-860; kn. XXXVIII, str. 1–91 i 294–343.]

Фиюзи 2004: Хаджар Фиюзи, *Персийски думи в българския език*. София: Авангард Прима, 2004.

[Fiyuzi 2004: Hadzhar Fiyuzi, *Persiyski dumi v balgarskia ezik*. Sofia: Avangard Prima, 2004.]

АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ И МАЕРИАЛИ

ДВ 1942а: Държавен вестник, бр. 139, 1942, стр. 2–5. Заповед № 2186 – относно дадените наименования и пренаименования на географски местности в Царство България.

[DV 1942a: Darzhaven vestnik, br. 139, 1942, str. 2–5. Zapoved ¹ 2186 – otosno dadenite naimenovania i prenaimenovania na geografski mestnosti v Tsarstvo Bulgaria.]

ДВ 1942б: Държавен вестник, бр. 160, 1942, стр. 13. Допълнение на заповед № 2588 от 15 юли 1942 година, и на заповед № 2191 от 18 юни 1942 година, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 138 от 27 юни 1942 година – поправки на грешки.

[DV 1942b: Darzhaven vestnik, br. 160, 1942, str. 13. Dopalnenie na zapoved ¹ 2588 ot 15 yuli 1942 godina, i na zapoved ¹ 2191 ot 18 yuni 1942 godina, obnarodvana v „Darzhaven vestnik“, broy 138 ot 27 yuni 1942 godina – popravki na greshki.]

ДВ 2015: Държавен вестник“, бр. 43 от 12 юни 2015 г. Указ № 104 от 4 юни 2015 г. на президента Росен Плевнелиев за създаване на с. Попови ливади.

[DV 2015: Darzhaven vestnik“, br. 43 ot 12 juni 2015 g. Ukaz ¹ 104 ot 4 juni 2015 g. na prezidenta Rosen Plevneliev za sazdavane na s. Popovi livadi.]

ПДС 1989: Писмо на Държавния съвет № 33-00-8 от 14.07.1988. Списък на наименования на местности, географски и други обекти от някои общини, с допълнения и доуточнения, извършени от Комисията по езикова политика при Държавния съвет.

[PDS 1989: Pismo na Darzhavnia savet ¹ 33-00-8 ot 14.07.1988. Spisak na naimenovania na mestnosti, geografski i drugi obekti ot nyakoi obshtini, s dopalnenia i doutochnenia, izvarsheni ot Komisiyata po ezikova politika pri Darzhavnia savet.]

СДБОЕФМ 1972: Село Делчево, Благоевградски окръг. Етнографски и фолклорни материали. Събрал колектив от Етнографски институт и музей – София. Район Гоце Делчев, октомври 1972 год.

[PDS 1989: Pismo na Darzhavnia savet ¹ 33-00-8 ot 14.07.1988. Spisak na naimenovania na mestnosti, geografski i drugi obekti ot nyakoi obshtini, s dopalnenia i doutochnenia, izvarsheni ot Komisiyata po ezikova politika pri Darzhavnia savet.]

КАРТИ

(Б25) България. Мащаб 1: 25 000. Държавен географски институт при Министерство на войната, Лист 1973 Пирин (Св. Врачко) [1938]; Лист 1974 Неврокоп [1938].

[(B25) Bulgaria. Mashtab 1: 25 000. Darzhaven geografski institut pri Ministerstvo na voynata, List 1973 Pirin (Sv. Vrachko) [1938]; List 1974 Nevrokop [1938].]

(БлаО) Благоевградски окръг. Мащаб 1:5 000. ГУГКК, К-9-64-(4) [1987]; К-9-64-(5) [1987]; К-9-65-(18) [1976]; К-9-65-(19) [1987]; К-9-65-(20) [1987]; К-9-65-(21) [1987]; К-9-65-(34) [1976]; К-9-65-(35) [1987]; К-9-65-(51) [1987].

[(BlaO) Blagoevgradski okrag. Mashtab 1:5 000. GUGKK, K-9-64-(4) [1987]; K-9-64-(5) [1987]; K-9-65-(18) [1976]; K-9-65-(19) [1987]; K-9-65-(20) [1987]; K-9-65-(21) [1987]; K-9-65-(34) [1976]; K-9-65-(35) [1987]; K-9-65-(51) [1987].]

(GkMEu) Generalkarte von Mitteleuropa, Maßstab 1:200 000, 41-42 (Dzumaja) [1913], 41–41 (Saloniki) [1912].

(KPGВ) Karte des Pirin-Gebirges in Bulgarien 1:100 000 aufgenommen und entworfen von D-r Herbert Louis, 1930.

СЪКРАЩЕНИЯ

арум. – арумънски; *г.* – година; *гр.* – град; *гръц.* – гръцки; *диал.* – диалектно; *лат.* – латински; *ЛИ* – лично име; *м.* – местност; *перс.* – персийски; *РИ* – родово име; *с.* – село; *стб.* – старобългарски; *юр.* – юрушки; *Сели* – селищно име; *стр.* – страница; *тур.* – турски; *км* – километра; *т* – метра.

Сведения за автора

Николай Иванов Даутов, гр. Гоце Делчев (Неврокоп) – магистър по география. Автор на научни и популярни студии и статии, както и на книгите „Пирин – пътеводител“ (2017), „Пирин – географски и етимологичен речник“ (2014), „Пирин – речник и пътеводител“ (2008) и „Места свързани с християнството в община Гоце Делчев (2011). Съавтор е на книгата „Езерата в Пирин“ (2019). Главен обект на изследователските интереси: географията, историята, топонимията, духовното и културно наследство в района на планината Пирин, Поместиеото (долината на р. Места) и Западните Родопи.

E-mail: nikolay12@abv.bg